

Capaciteitsbehoefte Sport 2018 – 2030

Groei van de stad vertaald naar capaciteit en investeringen

21 maart 2017
Kenmerk
Versie 0.1
Concept

Colofon

uitgave

Sport en Samenleving
Maatschappelijke Ontwikkeling
Gemeente Utrecht
030 – 286 00 00
info@utrecht.nl

in opdracht van

Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
Sport en Samenleving
Gemeente Utrecht

internet

www.utrecht.nl

rapportage

informatie

N.J. Toussaint
030 – 28 62882

Inhoud

1	Aanleiding	4
2	Participatie	5
3	Capaciteitsbehoefte binnensport	6
3.1	Behoefte in beeld gebracht	6
3.1.1	Norm sporthal per aantal bewoners	7
3.2	Verdeling over de stad: behoefte per wijk	7
3.3	Relatie met groei onderwijs en ontwikkelgebieden	10
4	Capaciteitsbehoefte veldsporten	12
4.1	Hockey	13
4.1.1	Behoefte extra hockeyvelden	13
4.1.2	Onderzoekslocaties	14
4.2	Voetbal	15
4.2.1	Behoefte aan extra trainingsvelden: omzetten gras naar kunstgras	15
4.2.2	Wegingskader investeren in kunstgras	16
4.2.3	Behoefte aan uitbreiding (wedstrijd)velden	16
4.3	Overige veldsporten	17
4.3.1	Tennis	17
4.3.2	Rugby, korfbal, honk- softbal, handbal, cricket, etc.	17
5	Raming benodigde investeringen inclusief kapitaallasten/exploitatie	18

1 Aanleiding

Utrecht voorziet een snelle groei van een overwegend jonge, hoog opgeleide bevolking. In de Sportnota 'Utrecht, gezond en sportief, 2017 – 2020' is aangegeven dat we bij de Voorsjaarnota 2017 zullen rapporteren over de consequenties van deze groei van de stad voor de sportaccommodaties in samenhang met de huidige wachtlijstproblematiek. Een plan van aanpak voor extra ruimte voor de binnen- en buitensport is noodzakelijk. In 2030 telt Utrecht naar verwachting 407.000 inwoners, tegen 340.000 inwoners in 2016. De consequenties van de groei van de stad voor de vraag naar sportvoorzieningen moeten in beeld worden gebracht. Belangrijk is ook om goed te monitoren hoe de vraag naar sport zich in de stad ontwikkelt de komende jaren. Een snellere groei van de bevolking, een verandering in bevolkingsopbouw of ontwikkelingen in de sport hebben een directe invloed op de benodigde voorzieningen.

In Utrecht werken we aan een gezonde toekomst op basis van 'Bouwen aan een gezonde stad', een van de speerpunten in het coalitieakkoord "Utrecht maken we samen". De algemene noemer waaronder we hieraan werken is Healthy Urban Living. De gezondheid van Utrechters is beter dan inwoners van andere steden, maar de gezondheidsverschillen zijn ook hier groot. Via gezonde verstedelijking willen we gezondheidsachterstanden terugdringen. In de Ruimtelijke Strategie Utrecht (RSU) wordt aangegeven dat de groei van de stad vooral plaats moet vinden door inbreiding en in een aantal (prioritaire) ontwikkelgebieden: Leidsche Rijn, de Merwedekanaalzone/Beurskwartier en Utrecht Science Park/Oost. Daarnaast is er ruimte voor (creatieve) broedplaatsen die kansen bieden voor een permanente of tijdelijke vestigingsplaats, zoals het Werkspoorkwartier en de Cartesiusdriehoek.

De aandacht zal echter niet alleen op de ontwikkelgebieden zijn gericht. Voor met name de veldsporten is een aanpak op stedelijke schaal noodzakelijk aangezien er binnen de ontwikkelgebieden hiervoor geen ruimte aanwezig is. Een mooi voorbeeld daarvan is sportpark Nieuw Welgelegen. Direct grenzend aan twee ontwikkelgebieden zal dit sportpark een nog belangrijkere functie gaan vervullen voor de behoeften van juist deze gebieden. Daarnaast geven – op basis van de VSU verenigingsscan –, 47 verenigingen aan dat ze een ledenstop hebben en 34 verenigingen hanteren een wachtlijst. De meeste van deze verenigingen hebben geen ruimte voor uitbreiding van het aantal teams. Dit versterkt de noodzaak voor een aanpak op stedelijke schaal.

Om de capaciteitsbehoefte sport in beeld te brengen hebben we meerjarenplannen veldsport en binnensport opgesteld, gebaseerd op rapportages van het Mulier Instituut die onderzoek heeft gedaan naar de Utrechtse situatie. Omdat bij de bevolkingsprognoses 2016 duidelijk werd dat de groei van inwoners nog sneller toeneemt dan eerder werd gedacht hebben wij het Mulier Instituut om een update van de capaciteitsbehoefte gevraagd. In deze rapportage onderbouwen we dat extra capaciteit voor sportvoorzieningen noodzakelijk is naast oplossingen door slimmer en efficiënt gebruik van de huidige capaciteit. Voor de binnensport is daarbij van belang zoveel mogelijk aan te sluiten bij de noodzakelijke investeringen in zaalcapaciteit ten behoeve van het beweegonderwijs voor 4- 18 jarigen.

2 Participatie

Zoals in de sportnota aangekondigd maken we de plannen voor de groei van de sport samen met de Utrechtse sportwereld. Zo zijn de behoefteberekeningen van het Mulier Instituut in de netwerken tennis, hockey en voetbal getoetst en besproken met de verenigingen, sportbonden en de VSU. Bij deze VSU sportnetwerken is ook de studentensport betrokken. De behoefteberekening voor de binnensport is in 2014/2015 besproken in een klankbordgroep vanuit de binnensport. De VSU is geïnformeerd over de afwegingen die we in dit verhaal maken. Verder betrekken we op verschillende momenten verenigingen en andere sportaanbieders bij het zoeken naar oplossingen voor de capaciteitsproblemen. We betrekken hen bij gebiedsontwikkelingen in de stad om samen te zoeken naar oplossingen voor de groeiende vraag naar sport. Verder zullen we keuzes – die bijvoorbeeld gemaakt moeten worden ten aanzien van toekomstige investeringen op de sportparken – met het veld bespreken.

3 Capaciteitsbehoefte binnensport

In Utrecht zijn 18 sporthallen, 9 sportzalen en 83 gymlokalen. Daarvan zijn 13 sporthallen en 49 gymzalen in eigendom en beheer bij de gemeente, en alle 9 sportzalen. Er zijn 5 particuliere sporthallen, 1 gemeentelijke sporthal is in beheer bij Stichting Sporthal Lunetten, en 34 gymzalen zijn in beheer bij de schoolbesturen. Eind 2018 wordt nog een extra gemeentelijke sporthal opgeleverd waardoor het totaal aantal sporthallen op 19 uitkomt.

Op weekdays worden de binnensportaccommodaties intensief gebruikt door scholen. Op avonden en in de weekenden zijn ze beschikbaar voor trainingen en wedstrijden van verenigingen en voor anders georganiseerde sport. De bezettingsgraad wisselt per wijk, per dag in de week, en per maand. De gemiddelde bezetting van de hallen en zalen is 46 procent. Bij de sporthallen zien we een piek van gemiddeld 93 procent op de avonden in de winter (18:00–23:00 uur).

In 2014 heeft het Mulier Instituut een onderzoek gedaan naar de [capaciteitsbehoefte binnensport](#) voor Utrecht. Deze informatie was de basis voor het [meerjaren huisvestingsplan binnensport 2015–2020](#) (MJHP–BS).

Voortvloeiend uit dit MJHP–BS zijn in 2015 en 2016 een 5–tal acties ingezet die er voor moeten zorgen dat de beschikbare zaalruimte efficiënter wordt gebruikt. Het is nog te vroeg om te kunnen meten of deze acties daadwerkelijk een hogere bezetting tot gevolg hebben. De vraag naar sporthalruimte voor hockey in de winter blijft groeien. De blaashallen die twee verenigingen hebben gerealiseerd op hun kunstgrasvelden bieden al onvoldoende ruimte om al hun eigen teams te kunnen plaatsen. De drie andere verenigingen, en de extra teams van Kampong en Fletiomare maken gebruik van de Sportbox, het Disasterhome en van de gemeentelijke sporthallen. Niet alle teams konden winter 2016–2017 (wekelijks) trainen door een tekort aan zaalruimte.

3.1 Behoefte in beeld gebracht

In het meerjaren huisvestingsplan binnensport is het uitgangspunt ‘Gemeente Utrecht gaat extra capaciteit voor sporthallen realiseren als aantoonbaar is dat de extra capaciteit voor onderwijs nodig is waarvoor budget beschikbaar is voor realisatie en exploitatie.’ Daarnaast kijken we naar wenselijke uitbreiding van sporthallen voor de (vereniging)sport op de avonden en weekenden. Doordat de groei van het aantal inwoners van Utrecht sneller gaat dan in 2014 werd geprognostiseerd en omdat dit ook groei van het onderwijs met zich meebrengt, is een capaciteitsuitbreiding noodzakelijk en te verantwoorden. Omdat Utrecht een jonge, hoogopgeleide bevolking heeft met een hoge sportparticipatie is uitbreiding van sporthallen voor gebruik op de avonden en weekenden ook te verantwoorden.

Gegeven de stedelijke groei van het aantal 4–18 jarigen, zal ook het onderwijs en de zaalcapaciteit voor beweegonderwijs moeten groeien. Zaalcapaciteit die bovendien binnen een vastgestelde afstand van de school beschikbaar moet zijn. Waar mogelijk gaan we de voor het onderwijs nodige gymzaalcapaciteit clusteren in sporthallen. 's Avonds en in de weekenden kunnen die worden gebruikt door sportverenigingen en anders–georganiseerde sporters. Zo slaan we twee vliegen in één klap: er hoeft maar één keer geïnvesteerd te worden en de accommodaties hebben zowel overdag als 's avonds en in de weekenden bezetting.

Naast de behoefte aan zaalcapaciteit voor bewegingsonderwijs en verenigingsport zien we ook een steeds grotere behoefte aan zelfbeheer van sportruimte, particulier initiatief en Urban Sports. Voor deze vormen is niet per definitie een NOC*NSF goedgekeurde sporthal nodig, maar zal per situatie bekeken moeten worden wat de wensen en eisen zijn. Een minder hoge kwaliteitseis heeft ook een lagere investeringsruimte nodig. We zoeken naar mogelijkheden en combinaties om ook voor deze initiatieven ruimte te creëren.

3.1.1 Norm sporthal per aantal bewoners

Het Mulier Instituut heeft voor de capaciteitsbehoefte binnensport 2 kengetallen gebruikt; 1 sporthal op 20.000 inwoners, en 1 sporthal op 15.000 inwoners. Utrecht voorziet een snelle groei van een overwegend jonge, hoog opgeleide bevolking (RSU 2016). Utrecht heeft op dit moment een redelijk hoge sportparticipatie, mede door de jonge, hoogopgeleide bevolking. In reactie op het MJHP-BS hebben de Utrechtse sporters daarom ook aangegeven dat de norm van 1 sporthal op 15.000 inwoners meer past bij de bevolkingsopbouw en sportbehoefte van Utrecht.

Als we voor het sportgebruik niet alleen kijken naar sporthallen, maar naar alle basis binnensport-accommodaties, dan zien we in Utrecht een groot tekort aan zaaldelen. Op dit moment is er al een tekort van 40 zaaldelen, oplopend tot een tekort van 83 zaaldelen in 2030. In de praktijk zien we echter ook dat gymzalen en sportzalen nog niet optimaal gebruikt worden voor (vereniging)sport. De behoefte ligt meer bij sporthallen dan bij kleinere binnensportaccommodaties. Daarom onderzoeken we de uitbreiding van het aantal sporthallen.

In deze rapportage Capaciteitsbehoefte 2018–2030 gaan we uit van een gemiddelde tussen de twee hier boven genoemde kengetallen en stellen deze op 1 sporthal op 17.500 inwoners. Daarmee kunnen we de sportparticipatie gelijk houden en/of doen toenemen. We willen daarnaast de bezettingsgraad van de accommodaties verhogen. Op dit moment hebben we nog geen opbrengsten van de uitgezette acties uit het MJHP-BS om de binnensportaccommodaties efficiënter te gaan gebruiken. De norm 1:15.000 vinden we daarom te ruim.

3.2 Verdeling over de stad: behoefte per wijk

Op basis van de norm 1 sporthal op 17.500 inwoners zien we op basis van de groei van de stad een behoefte aan 4 sporthallen. Ook zien we dat de behoefte en het aanbod per wijk behoorlijk verschillen.

De wijken met het laagste aantal vierkante meters binnensportaccommodatie per inwoner zijn Noordoost, West en Binnenstad. In deze wijken zijn alleen gymzalen beschikbaar. Ruimte voor extra sporthallen zoeken we in of nabij de gebieden waar de komende jaren (woningbouw) plaatsvindt zoals de Merwedekanaalzone/Beurskwartier, Leidsche Rijn en de Cartesiusdriehoek. Er is inmiddels besloten een extra sporthal te realiseren aan de Loevenhoutsedijk. De leerlingen van het Trajectumcollege krijgen hier hun bewegingsonderwijs, en korfbalvereniging Synergo zal haar binnensportactiviteiten hierdoor op het eigen sportpark kunnen uitvoeren.

Tekort aan sporthallen bij norm 1 sporthal op 17:500 inwoners

	2015	2020	2030	2035
West	-1,7	-1,7	-2,0	-2,1
Noordwest	-0,6	-0,7	-0,9	-0,9
Overvecht	-1,0	-1,0	-1,3	-1,4
Noordoost	-1,2	-1,4	-1,5	-1,5
Oost	3,1	3,2	2,9	2,9
Binnenstad	-1,0	-1,1	-1,3	-1,4
Zuid	0,4	0,3	0,2	0,2
Zuidwest	-0,2	-0,3	-0,8	-1,0
Leidsche Rijn	-0,8	-1,3	-2,0	-2,0
Vleuten-De Meern	2,3	2,1	1,9	1,9
Totaal	-1	-2	-5	-5

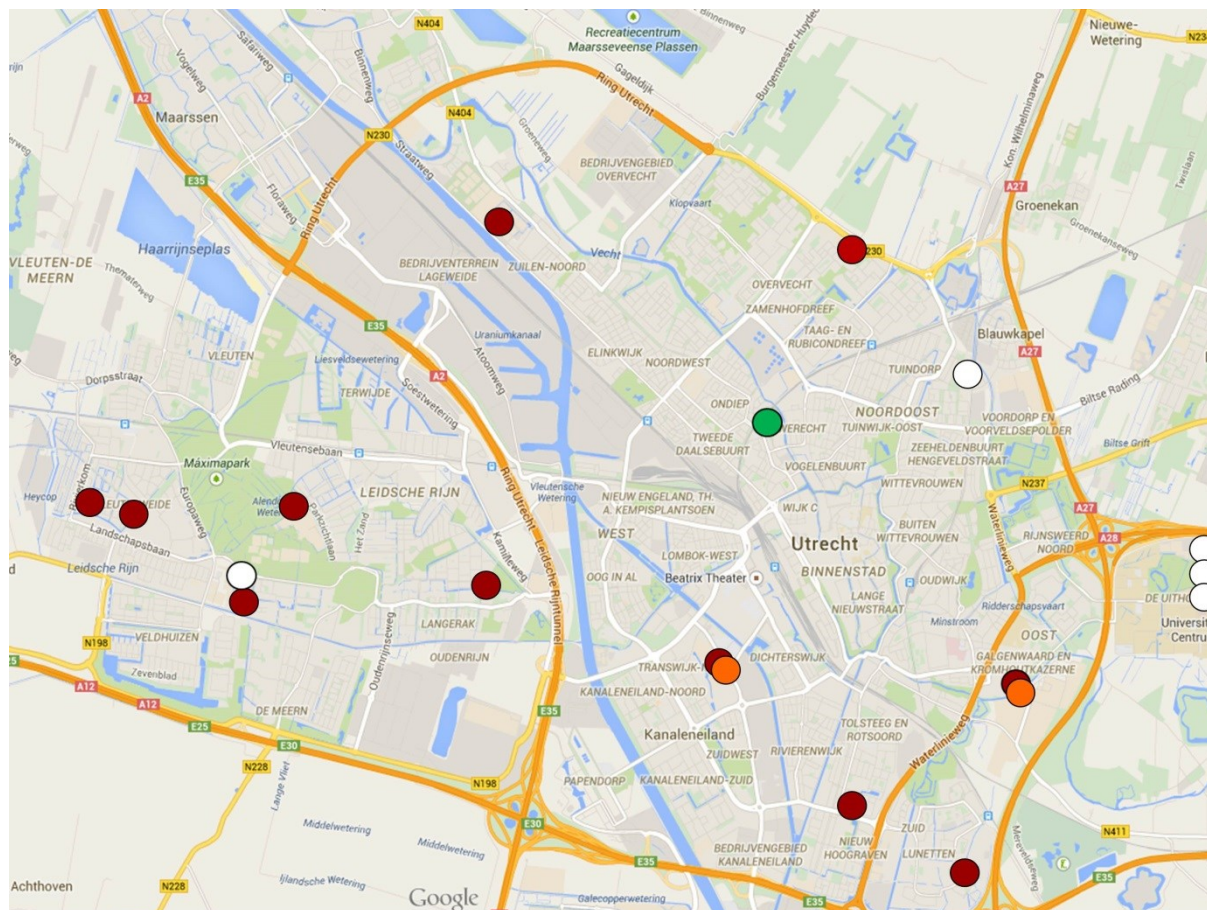
Afgeleid van bevolkingsprognose Utrecht 2016 en *update Mulier*.

In deze tabel is de behoefte berekend aan de hand van een kengetal. De werkelijke behoefte kan hier van afwijken omdat in bepaalde wijken grote en vitale verenigingen zitten die een grote behoefte met zich meebrengen, terwijl o.b.v. de bewonersaantallen in die wijk dit lijkt tegen te spreken. Dit is bijvoorbeeld in Oost het geval. De drie sporthallen in Olympos zitten al vol met studentensport en zijn dus niet beschikbaar voor reguliere sportverenigingen. De studenten die gebruik maken van deze sporthallen komen uit alle wijken van de stad, en zelfs voor een deel van buiten Utrecht. Daarom gaan we met de VSU en verenigingen in gesprek om te bespreken of de kansen die ontstaan door een extra sporthal te koppelen aan een extra onderwijsinstelling ook voor de (vereniging)sport kansen biedt. We kijken naar de behoefte per wijk op basis van het kengetal, rekening houdend met de behoefte van verenigingen en de reeds beschikbare capaciteit in aangrenzende wijken. We zoeken bij de uitbreiding van sporthallen de aansluiting bij de groei van het onderwijs. De benodigde capaciteit voor het bewegingsonderwijs willen we, waar nodig en mogelijk, opplussen tot sporthallen. Door deze functies te combineren zorgen we voor een bezetting op zowel de uren overdag als 's avonds en in het weekend. Bovendien beperken we hiermee de investering in aparte voorzieningen het bewegingsonderwijs en sport.

Overvecht / Noordwest

In Overvecht en Noordwest zijn twee sporthallen beschikbaar, en met de oplevering van de sporthal aan de Loevenhoutsedijk drie. Volgens de tabel blijft er dan een behoefte van 2,5 sporthal extra. In de praktijk zien we dat de beschikbare sporthallen nog geen optimale bezetting hebben. Een deel van de inwoners zal dus gebruik maken van sporthallen in andere wijken.

Rood: bestaande sporthal, Oranje: tweede sporthal op zelfde locatie, Groen: wordt nog gerealiseerd
Wit: particuliere sporthal

West

In West is nu geen sporthal en op basis van het kengetal is er een behoefte aan 2 sporthallen

Leidsche Rijn Centrum

In Leidsche Rijn centrum is één sporthal en een behoefte aan twee sporthallen extra. De overcapaciteit in Vleuten De Meern komt hier grotendeels in tegemoet. In West is de sporthal behoefte wel groot. Een extra sporthal in het deel van Leidsche Rijn dat nog in ontwikkeling is zou een mooie aanvulling zijn om de tekorten in Leidsche Rijn en in West op te vangen.

Noordoost

In Noordoost en Binnenstad zijn geen gemeentelijke sporthallen aanwezig. In Noordoost heeft sportvereniging Hercules een eigen sporthal. Deze is meegenomen in de metingen. Naast deze particuliere sporthal blijft er een behoefte aan 1,5 extra sporthal in de wijk.

Zuidwest

In Transwijk zijn 2 sporthallen in het MFA Nieuw Welgelegen. Er ontstaat een behoefte aan 1 extra sporthal. De ontwikkeling van het Beurskwartier zorgt bovendien voor een extra druk op dit gebied, dat tussen binnenstad en Zuidwest in ligt.

Binnenstad

In de binnenstad zijn geen sporthallen. De binnenstad heeft een behoefte aan 1,4 sporthallen.

3.3 Relatie met groei onderwijs en ontwikkelgebieden

Hieronder kijken we per wijk/cluster van wijken naar kansen en mogelijkheden. Een sporthal bestaat technisch gezien uit drie gymzalen, aangevuld met een kantine en extra meters parkeervoorziening. Bovenop de mogelijke investering vanuit onderwijsmiddelen voor de gymzaaldelen is dus altijd aanvullend financiering nodig. Bovendien is niet in alle zoekgebieden een behoefte aan drie gymzalen waardoor de benodigde investering per wijk/gebied variabel is.

West

De Cartesiusdriehoek is een van de ontwikkelingsgebieden in de stad. Het CAB-gebouw zal als monument behouden blijven en zal ingezet worden voor activiteiten die bijdragen aan ontmoeten, verbinden, ontspannen en gezonde leefstijl. Sport is hier een onderdeel van. Er wordt een investeerder gezocht die concrete huurders aan zich weet te binden. Om binnen dit gebouw een sporthal te realiseren zal een aanvullende investering waarschijnlijk nodig zijn.

In het CAB gebouw wordt 5000m² gereserveerd voor sport. Dit biedt gelegenheid om naast een reguliere sportvoorziening ook ruimte te bieden voor bijvoorbeeld Urban Sports of particulier initiatief. Ook deze activiteiten dragen bij aan de doelstellingen van gemeente Utrecht.

Een combinatie met gymzalen voor onderwijs lijkt hier niet realistisch. Dit betekent dat een volledige investering vanuit sport nodig is om een sporthal mogelijk te maken. Dit biedt ook kansen. De vloerbelijning kan in dit geval minimaal zijn en aangepast op de sport(en) die er aangeboden gaan worden. Voor het inzetten van de sportruimte op de uren doordeweeks overdag zal mogelijk gezocht moeten worden naar ander gebruik dan sport. De ontwikkeling van de Cartesiusdriehoek staat gepland voor de periode 2019–2022.

Leidsche Rijn Centrum

In Leidsche Rijn zijn enkele gebieden nog in ontwikkeling. In de meeste van deze gebieden wordt een PO-school gebouwd. In Leidsche Rijn Centrum wordt nog een extra VO-school gebouwd. Doordat een VO-school voor haar beweegonderwijs een behoefte heeft aan meerdere gymzalen is het slim om deze voorziening om te zetten naar een sporthal zodat de sportruimte ook 's avonds en in het weekend gebruikt kan worden voor sport. De ontwikkeling van de VO-school staat gepland voor 2018–2021.

Noordoost / Binnenstad

Hercules heeft behoefte aan een extra sporthal omdat zij nu al onvoldoende ruimte hebben voor hun eigen leden. Bovendien moeten zij veel potentiële leden uit de omliggende buurten en de nieuwe woonwijk Veemarkt weigeren omdat ze geen zaalcapaciteit hebben. In Noordoost is de behoefte aan een extra gymzaal voor het beweegonderwijs inmiddels opgelost door het bouwen van een extra gymzaal bij basisschool 'Fier'.

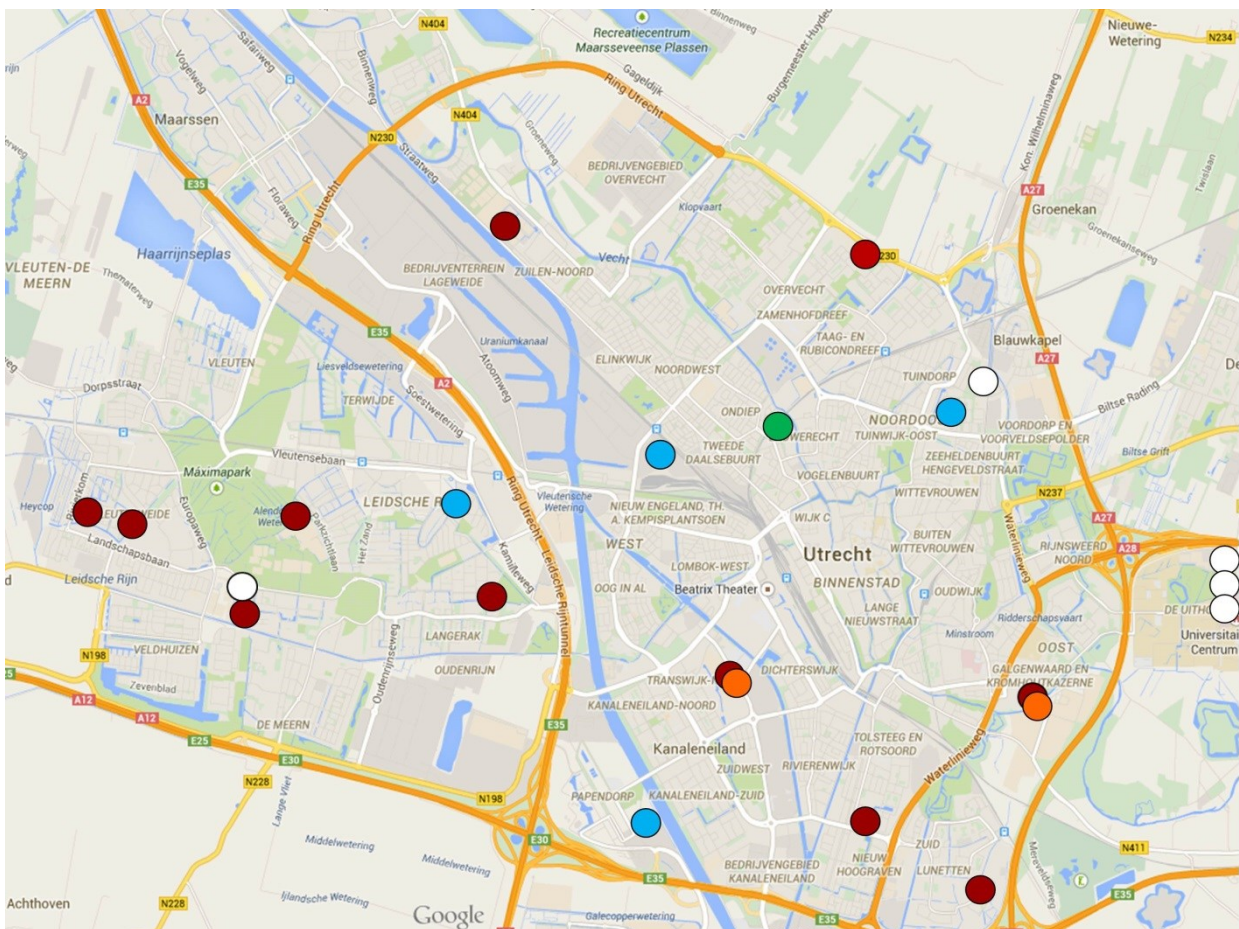
Sportvereniging Hercules heeft aangegeven behoefte te hebben aan een extra sporthal. Combinatie met Onderwijs is daarbij niet mogelijk, omdat nu daarvoor al één gymnastieklokaal gerealiseerd wordt. Op basis van de prognoses is realisatie van één sporthal – bij voorkeur – in combinatie met Hercules wenselijk. Hiermee komen we behalve aan de extra behoefte voor de wijk Noordoost ook gedeeltelijk tegemoet aan de behoefte naar sporthalcapaciteit voor de binnenstad.

Om een sporthal in Noordoost te realiseren kan in 2017 gestart worden met een zoektocht naar een geschikte locatie. De realisatie zal dan in de periode 2018–2021 kunnen plaatsvinden.

Zuidwest / Binnenstad

Bij de gebiedsontwikkeling in de Merwedekanaalzone en in het Beurskwartier–Lombokplein wordt rekening gehouden met een groot aantal nieuwe inwoners, waaronder 4–18 jarigen waar extra scholen voor nodig zijn. Er wordt voor het hele gebied rekening gehouden met 2 PO scholen en mogelijk 2 VO-scholen. Sporthal Hoograven wordt momenteel niet gebruikt door het onderwijs. We onderzoeken of deze sportruimte inzetbaar is voor het VO-onderwijs in de Merwedekanaalzone. Bij de tweede VO-school zou een extra sporthal gerealiseerd kunnen worden (in 3 zaaldelen op te delen) die buiten schooltijd ook voor (vereniging)sport beschikbaar is. Hiermee komen we behalve aan de extra behoefte voor de wijk Zuidwest ook gedeeltelijk tegemoet aan de behoefte naar sporthalcapaciteit voor de binnenstad.

Programmering naar verwachting in de periode 2023–2030.

Rood: bestaande sporthal, Oranje: tweede sporthal op zelfde locatie, Groen: wordt nog gerealiseerd
Wit: particuliere sporthal

Blauw: nieuwe sporthallen om in de groei van de stad te voorzien

4 Capaciteitsbehoefte veldsporten

Voor de veldsporten is de komende jaren extra ruimte nodig. Bovenop de bestaande wachtlijsten levert de groei van de Utrechtse bevolking en de groei van een aantal veldsporten extra vraag naar veldcapaciteit op. Voor de berekening van die extra behoefte heeft het Mulier Instituut in opdracht van de gemeente Utrecht twee rapporten gemaakt: [Ruimte voor sport in Utrecht 2016–2035](#) en [Ruimte voor hockey in de regio Utrecht 2016–2035](#). Deze rapporten vormen de basis voor de berekening van de capaciteitsbehoefte en zijn gebruikt om met het veld de discussie aan te gaan over wat nodig is.

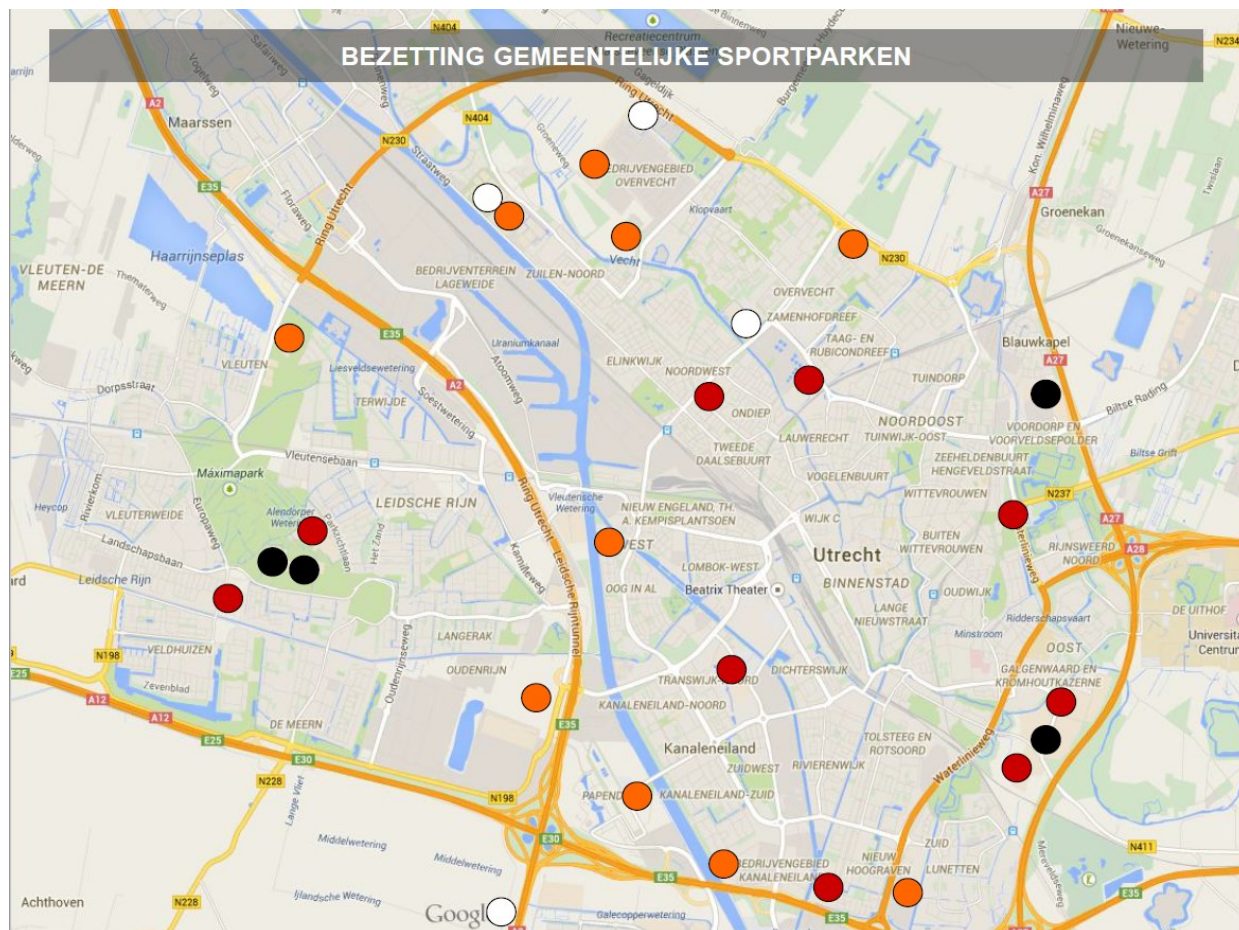
De verwachting is dat de tekorten zich vooral in de omgeving van de Merwedekanaalzone (sportpark Nieuw Welgelegen), de oostkant van de stad (Maarschalkerweerd en omgeving) en Leidsche Rijn zullen voordoen. De sportparken daar kennen al een hoge bezetting; verenigingen hebben wachtlijsten en dat terwijl er nauwelijks ruimte is voor uitbreiding. We zoeken in het binnenstedelijk gebied daarom naar creatieve oplossingen voor de extra ruimtebehoefte. Een voorbeeld hiervan is het initiatief van sportvereniging Zwaluwen Utrecht om velden aan te leggen op het dak van de parkeergarage van de Jaarbeurs.

Maar we zetten ook in op een efficiënter gebruik van de huidige capaciteit. We willen dat de sportparken intensiever worden gebruikt. Vooral de sportparken met een zeer lage bezetting en waar fors in is geïnvesteerd en/of aantrekkelijk midden in de wijk gelegen zijn krijgen onze aandacht. Voor de periode tot 2018 hebben we hiervoor drie parken aangewezen: Vechtzoom, Zuilen en Elinkwijk.

Verder is het nodig om naast een betere verdeling van het gebruik over de stad, ook de verdeling over de week te verbeteren. Bij de voetbal zijn de sportparken vooral bezet op piekmomenten in de week. Op de zondagen is er op veel sportparken nog voldoende ruimte.

Tot slot willen we samen met de sportverenigingen ervoor zorgen dat de sportparken ruimte bieden voor anders georganiseerde sport, startpunt zijn voor looproutes en ruimte bieden aan nieuwe sporten.

Naast een intensivering van de huidige capaciteit is echter ook uitbreiding van capaciteit nodig.

Toelichting: hoe donkerder de kleur hoe intensiever het sportpark gebruikt wordt.

4.1 Hockey

4.1.1 Behoefte extra hockeyvelden

Hockey heeft de laatste jaren een hoge vlucht genomen. Alle hockeyverenigingen in Utrecht hebben wachtlijsten of kunnen maar een deel van de jaarlijkse aanmeldingen opnemen. In 2015 zijn in de stad twee nieuwe hockeyverenigingen opgericht, UNO en HC Rijnvliet. Ook deze nieuwe verenigingen kunnen lang niet alle aangemelde kinderen een plek geven. In 2016 zijn twee nieuwe velden opgeleverd in Leidsche Rijn voor HC Rijnvliet. Een derde veld wordt gerealiseerd in 2018 (financiering Referentiekader Leidsche Rijn). Hockeyvereniging UNO heeft geen eigen velden, maar deelt vanaf september 2016 de velden met USHC (studentenhockey) op sportcentrum Olympos. De nieuwe verenigingen zullen naar verwachting nog flink doorgroeien. Verdere intensivering van het gebruik van de huidige velden is maar beperkt mogelijk.

De berekeningen van het Mulier Instituut laten een verwacht tekort zien van zes tot acht hockeyvelden in 2020; zes gebaseerd op de bevolkingsprognose, acht gebaseerd op de ledenontwikkeling. In de jaren tot 2035 zou, ook op basis van alleen de bevolkingsgroei, een uitbreiding met acht hockeyvelden realistisch zijn. In de Ruimtelijke Strategie staat dat we zoeken naar ruimte voor minimaal één nieuw hockey complex. Maken we gebruik van de nieuwste bevolkingscijfers dan zijn er in 2020 al 8 extra velden nodig

en in 2035 10 velden. We gaan uit van een voorzichtige raming van 8 velden. We zullen de ontwikkelingen in de behoefte echter goed blijven monitoren.

De grote groei en de oplopende wachtlijsten heeft er in 2016 voor gezorgd dat de KNHB, het Mulier Instituut en de U10 de handen ineen geslagen hebben om een gezamenlijke analyse te maken van de behoefte op regionaal niveau voor Utrecht. De KNHB heeft vervolgens een advies aan de U10 uitgebracht (Masterplan Groot Utrecht) hoe om te gaan met de groei. Een deel van de adviezen moet leiden tot een efficiënter gebruik van de bestaande velden. In de hockeysport speelt de jeugd op zaterdag en de senioren op zondag. In de regio zijn er een flink aantal verenigingen met vooral jeugdleden. Het gevolg is dat bij sommige verenigingen in de regio de bezetting op zondag nog minimaal is. De bond heeft in de regio al een zondag-jeugdcompetitie en heeft verschillende voorstellen voor een nog efficiëntere competitie indeling en maximaal gebruik van de velden in de maak. Verder geeft de bond in het rapport adviezen over hoe en waar mogelijke capaciteitsuitbreiding kan plaats vinden. De ruimte op de zondag zal toenemen als er geïnvesteerd wordt op extra velden. Hier ligt een mooie kans voor medegebruik vanuit de studentenhockey die juist ruimtetekort op de zondag heeft.

Het advies van de hockeybond en de besprekingen van het Mulierrapport met het veld zijn betrokken bij het ontwikkelen van de voorstellen voor uitbreiding. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten aangehouden:

- Uitbreiding zoveel mogelijk bij bestaande (hockey)verenigingen.
- Goede spreiding over stad/regio. Geen (nieuwe) hockeyverenigingen in de nabijheid van bestaande hockeyverenigingen.
- Minimaal twee hockeyvelden op een sportpark.
- Waar mogelijk een bijdrage leveren aan een efficiënter gebruik van bestaande sportaccommodaties en versterking van de verenigingen in de stad.
- We zoeken, waar mogelijk, aansluiting bij innovaties die gecombineerd gebruik van velden mogelijk maken.

4.1.2 Onderzoekslocaties

Voor de hockey is uitbreiding van velden nodig om de wachtlijsten en de toekomstige groei te accommoderen. Er wordt uitgegaan van een voorzichtige inschatting van de toekomstige veldbehoefte, omdat het vinden van locaties niet eenvoudig is. Verder verwachten we met de uitbreiding van het aantal velden dat er ook ruimte zal gaan ontstaan op de zondag. Uitgaande van deze behoefte moet er gezocht worden naar ruimte voor acht velden in de stad.

Uit de gesprekken met VSU, hockeyverenigingen, U10, KNHB en een quick scan naar de ruimtelijke mogelijkheden zijn drie mogelijke uitbreidingslocaties gekomen die we nader willen bestuderen:

Onderzoekslocatie 1: Bedrijventerrein Strijkviertel

Dit bedrijventerrein is nog niet ontwikkeld. Grenzend aan sportpark Rijnvliet zouden twee hockeyvelden aangelegd kunnen worden.

Het voordeel van deze locatie is dat er geen nieuwe vereniging opgericht hoeft te worden. Tevens kunnen deze velden ingezet worden als tijdelijke overloop voor Zwaluwen hockey. Knelpunt is de huidige grondwaarde die uitgaat van de bestemming bedrijventerrein.

Qua ruimtelijke inpassing is de verwachting dat deze locatie vanaf 2018 gerealiseerd kan worden.

Onderzoekslocatie 2: sportpark Vechtzoom/Overvecht

Op sportpark Vechtzoom is de bezetting van de drie bestaande voetbalvelden laag. Voetbalvereniging DSO/Ultrajectum is vorig jaar opgehouden te bestaan vanwege achterblijvende ledenaantallen en schulden. Inmiddels is de nieuwe buurtsportvereniging SV Vechtzoom opgericht. De gemeente wil dit sportpark – wat op een goede locatie ligt in Overvecht en goed bereikbaar is vanuit andere wijken– een impuls geven. Omzetting van één voetbalveld (er blijven dan twee voetbalvelden beschikbaar) in twee hockeyvelden en de ruimtelijke inpassing daarvan wordt onderzocht. De inzet hockey kan hier enerzijds zorgen voor meer bestuurlijke kracht en betrokken ouders vanuit de hockeysport. Anderzijds zal de bezetting van het sportpark fors toenemen.

Mocht de ruimtelijke inpassing mogelijk zijn dan is deze locatie vanaf 2018 inzetbaar.

Onderzoekslocatie 3: sportpark Nieuw Welgelegen e.o.

Sportpark Nieuw Welgelegen is uniek vanwege haar ligging centraal in de stad. Met de uitbreiding van het Utrechts stadscentrum door ontwikkeling van de Merwedekanaalzone en het Beurskwartier komt dit sportpark nog centraler te liggen, maar zal ook de druk op het park verder toenemen. Berekeningen van Mulier tonen een tekort van twee hockeyvelden en twee wedstrijdvoetbalvelden en één voetbaltrainingsveld. Er zijn verschillende opties om de capaciteit van dit sportpark te vergroten. De opties vragen allen om medewerking van verenigingen (mogelijke verplaatsing) of van grondeigenaren grenzend aan het sportpark (Jaarbeurs).

Gezien de complexiteit van deze oplossing en de afhankelijkheid van de medewerking van andere grondeigenaren en verenigingen is de verwachting dat er pas na 2020 op deze locatie mogelijkheden ontstaan.

Qua planning gaan we er vanuit dat er 4 hockeyvelden gereed kunnen zijn in 2018/2019, 2 velden in de periode 2020–2022 en dan nog twee omstreeks 2025. Het zoeken naar geschikte locaties is met deze drie plekken dus nog niet afgerond. Bij deze zoektocht worden nadrukkelijk ook de bestaande sportparken betrokken. Het voorstel is om, bij positieve besluitvorming over financiële middelen, met alle betrokkenen de locaties verder te onderzoeken.

4.2 Voetbal

4.2.1 Behoeftte aan extra trainingsvelden: omzetten gras naar kunstgras

Voor voetbal heeft het Mulier Instituut berekend dat er in 2020 bij een optimale stedelijke verdeling een klein overschot is aan wedstrijdvelden. Het aantal trainingsvelden is bij een optimale stedelijke verdeling anno 2017 net voldoende. In 2020 ontstaat er een tekort van vier trainingsvelden. Deze berekeningen zijn gebaseerd op de groei van de bevolking, maar houdt geen rekening met een populariteitsgroei. Als de ledenontwikkeling van de afgelopen jaren als uitgangspunt genomen zou worden zou de behoefte aan extra velden in 2020 op de zaterdag (piek) fors groter zijn (13 trainingsvelden en 16 wedstrijdvelden). Toch is er nu op stedelijk niveau nog ruimte voor voetbal om te groeien. Het stedelijk bezettingspercentage van de voetbalvelden op zondagen ligt rond 30 procent. Ook de trainingscapaciteit wordt op sommige parken niet optimaal benut. Er zijn grote verschillen in bezetting tussen sportparken en tussen wijken. Belangrijk is tot een optimaal gebruik van de sportparken te komen waarbij zoveel mogelijk Utrechters in hun eigen omgeving kunnen sporten.

Bij de berekening van de behoefte aan trainingsvelden is ervan uitgegaan dat er nog ruimte gecreëerd kan worden door een betere verdeling van de vraag over de stad, maar het is niet realistisch om uit te gaan van een optimale stedelijke verdeling. Daarom wordt geadviseerd om in de periode 2018–2020 in te zetten op het omzetten van zes natuurgras velden in kunstgras (hiermee worden deze velden ook geschikt als trainingsveld). Te starten met twee velden in 2018.

4.2.2 Wegingskader investeren in kunstgras

Een betere spreiding en efficiënter gebruik van de bestaande accommodaties is nodig. Gelet op bovenstaande inzet voor de periode 2018–2020 van zes extra kunstgrasvelden zullen er keuzes gemaakt moeten worden over waar die investering dan plaats vindt. In lijn met eerdere criteria voor de prijsvraag wordt voorgesteld om daarbij de volgende wegingscriteria te hanteren:

- Behoefte aan velden (uitgangspunt Mulierrapport, bevolkingsontwikkelingsmethode)
- Er is geen alternatief in de wijk (ruimte op een ander sportpark)
- Op het sportpark wordt gestreefd naar maximale bezetting, ook op zondag wordt gespeeld.
- Aandachtswijk/wijk met lage sportdeelname.
- Het levert een bijdrage aan een duurzame oplossing (lange termijn groei op sportpark mogelijk)

Uitgangspunt voor het aanleggen van een kunstgrasveld is dat de vereniging die er gebruik van maakt vitaal is. De vereniging heeft geen recente historie van achterstallige betalingen bij de gemeente. En heeft potentie (kader en bestuur) om de groei van de vereniging te organiseren.

Verder is het uitgangspunt dat de velden in eigendom blijven van de gemeente. Gelet op de huidige voorstellen voor tarieven en wat daarbij gevraagd wordt van de voetbalverenigingen wordt niet uitgegaan van co-financiering door de verenigingen. Mocht daar wel sprake van zijn dan worden aanvullende afspraken gemaakt over de te betalen huur (maatwerk).

4.2.3 Behoefte aan uitbreiding (wedstrijd)velden

Het aantal wedstrijd velden is bij een optimale stedelijke verdeling tot 2025 voldoende. Daarbij komt dat de behoefte is berekend op de piekbelasting op de zaterdag. Op de zondag is er stedelijk slechts een derde van de veldcapaciteit bezet. Tegelijkertijd zien we bij een aantal sportparken wel degelijk tekorten. Bij een optimaal stedelijke verdeling ligt het tekort aan wedstrijd velden in 2035 op vier (elf volgens de doorrekeningen met de laatste bevolkingscijfers) als er alleen naar de bevolkingsgroei wordt gekeken. Wordt er ook rekening gehouden met de populariteitsgroei van voetbalverenigingen dan is er een toekomstig tekort van zestien velden. De verwachting is dat als er stevig ingezet wordt op efficiënt gebruik (vooral de zondagcompetitie) er volstaan kan worden met een uitbreiding van vijf wedstrijd velden vanaf 2025. Het is van belang dat er de komende jaren goed gemonitord wordt hoe de vraag zich verder ontwikkelt en of de inzet op efficiënt gebruik voldoende effect heeft.

Het gebruik van de accommodaties voor veldsport verschilt sterk van accommodatie tot accommodatie. De sportparken in Leidsche Rijn en de oostkant van de stad zijn optimaal bezet. Verenigingen hebben wachtlijsten. In andere wijken, vooral Overvecht en Zuilen–noord, is de bezetting veel lager.

Sommige sporters die daar om de hoek wonen, sporten aan de andere kant van de stad. Dit heeft te maken met imago, de organisatiekracht van sportverenigingen en de ligging van sommige accommodaties.

Volgens de koers in het [Meerjaren Huisvestingsplan Veldsport 2014 – 2020](#) en de [eindrapportage van de Taskforce Sport](#) streven we naar een efficiënter gebruik van sportvelden. Door slimme herschikking kan het gebruik van onderbenutte sportparken worden verhoogd en kunnen andere parken worden ontlast. Parken met structurele overcapaciteit kunnen we compacter en multifunctioneler maken of – deels – afstoten. Hierbij moeten we bedenken dat verhuizing van een vereniging naar een ander sportpark vaak een langdurig traject is. Budget om zo'n proces te versnellen (voor frictiekosten, aankoop van verenigingseigendom en begeleiding) ontbreekt. Ook de middelen voor het omzetten van grasvelden in kunstgrasvelden zijn beperkt.

4.3 Overige veldsporten

4.3.1 Tennis

Tennis laat een tegengestelde ontwikkeling zien. Tussen 2010 en 2015 is, bij een bevolkingsgroei van negen procent, het aantal tennissers met twee procent afgenomen. Als deze trend doorzet, is er in 2020 op het niveau van de stad een klein overschot van vijf banen. Er zijn echter grote verschillen tussen verenigingen.

Bij enkele verenigingen groeit het tekort aan banen, terwijl andere verenigingen kampen met een ledentekort. Het banenoverschot is een situatie die zich vooral voordoet aan de westkant van de stad. De groei in de Merwedekanaalzone, Beurskwartier, Lombokplein en Leidsche Rijn zal naar verwachting bijdragen aan een betere bezetting bij alle tennisverenigingen in het westen van Utrecht. De tennisaccommodaties in Utrecht zijn een verantwoordelijkheid van de verenigingen zelf. Extra investeringen in de tennisaccommodaties zijn daarom niet meegenomen in deze notitie. VSU en gemeente zullen ondersteunen daar waar de ledentekorten tot problemen leiden en een betere samenwerking tussen verenigingen blijven stimuleren.

4.3.2 Rugby, korfbal, honk- softbal, handbal, cricket, etc.

Het Mulier rapport heeft voor een aantal “kleinere” veldsporten een behoefte berekening gedaan. Bij deze sporten zien we geen grote toe- of afname in de behoefte. Een klein tekort zoals bij de korfbal zal daar waar mogelijk bij herschikking van een sportpark meegenomen worden. Toch zien we ook bij een aantal kleinere veldsporten, zoals rugby, honkbal en korfbal ambities. Deze ambities kunnen er ook voor zorgen dat er een groeiende populariteit en dus toenemende behoefte aan ruimte gaat ontstaan. Het is voor het behoud van een divers en aansprekend sportaanbod in de stad belangrijk om ook oog te blijven houden voor deze behoefte.

5 Raming benodigde investeringen inclusief kapitaallasten/exploitatie

In onderstaand overzicht wordt in aansluiting op de paragraaf in de Voorjaarsnota over de Maatschappelijke Investeringsagenda een overzicht gegeven van de investeringsbehoefte van sport. Eerst wordt ingegaan op de periode 2018–2021 om de urgentie op korte termijn aan te geven. Daarnaast zijn deze ramingen echt de basis zonder beleidsintensiveringen of kwaliteit verhogende maatregelen. Tevens is geen rekening gehouden met personeelskosten onder andere voor planvoorbereiding en de eventuele aanleg van kleedkamers.

Binnensport sporthallen

Periode	Locaties één sporthal	Investering exclusief BTW in miljoen	Kapitaallasten per jaar in miljoen	Exploitatie per jaar in miljoen	Verwacht jaar gereed investering	Toelichting
2018–2021	Leidsche Rijn/Berlijnplein	1,930	0,108	0,112	2020/2021	Combinatie met onderwijs
2018–2021	Noordoost	4,130	0,231	0,168	2020/2021	Geen combinatie met onderwijs
2019–2022	West /Cartesiusdriehoek	4,130	0,231	0,168	2022	Geen combinatie met onderwijs
2023–2030	Zuidwest/Binnenstad Merwedekanaalzone	1,930	0,108	0,112	2025	Combinatie met onderwijs
Totaal		12,120	0,678	0,560		

De planvoorbereiding voor de sporthallen in Leidsche Rijn en Noordoost zal starten in 2018. Voor dit jaar is dus in ieder geval een voorbereidingskrediet nodig van circa 0,200 miljoen.

Veldsporten hockey

Periode	Mogelijke locaties	Investering exclusief BTW in miljoen	Kapitaallasten per jaar in miljoen	Exploitatie per jaar in miljoen	Verwacht jaar gereed investering	Toelichting
2018	Bedrijventerrein Strijkviertel*	1,674	0,133	0,026	2018/2019	2 velden
2018	Overvecht/Vechtzoom	1,674	0,133	0,026	2018/2019	2 velden
2020–2022	Nieuw Welgelegen**	1,674	0,133	0,026	2022	2 velden
2022–2030	Nog onbekend***	1,674	0,133	0,026	2025	2 velden
Totaal		6,696	0,532	0,104		8 velden

*

Knelpunt bij deze locatie is de huidige grondwaarde die uitgaat van bestemming bedrijventerrein.

**

Aangegeven investeringsbedrag is exclusief de kosten voor mogelijke verplaatsing van verenigingen en/of medewerking grondeigenaren grenzend aan het betreffende sportpark.

***

Het benodigde aantal van 8 hockeyvelden is een voorzichtige prognose. De uiteindelijke behoefte zou ook kunnen uitkomen op een benodigd aantal van 10 hockey velden tot 2030 – 2035.

Veldsporten voetbal trainingsvelden: omzetten natuurgras naar kunstgras

Periode	Trainingsvelden door omzetten natuurgras naar kunstgras	Investering exclusief BTW in miljoen	Kapitaallasten per jaar in miljoen	Exploitatie per jaar in miljoen	Verwacht jaar gereed investering	Toelichting
2018	2 velden*	0,900	0,090	0,030	2018	
2019–2021	4 velden*	1,800	0,180	0,060	2019–2021	
Totaal	6 velden	2,700	0,270	0,090		

Veldsporten voetbal: uitbreiding (wedstrijd)velden

Periode	Uitbreiding kunstgras wedstrijd velden	Investing exclusief BTW in miljoen	Kapitaallasten per jaar in miljoen	Exploitatie per jaar in miljoen	Verwacht jaar gereed investering	Toelichting
2025-2030	5 velden	5,520	0,432	0,075	2025-2031	